

Пояснювальна записка

Зміст програми фахового іспиту спрямований перевірку базових знань, здатності до опанування освітньої програми на основі здобутих раніше компетентностей, потрібних для навчання на спеціальності 035 Філологія (Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська). Програма містить перелік питань із основних розділів мовознавчих та літературознавчих курсів згідно з навчальним планом підготовки бакалавра з напрямку 035 Філологія (Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська), а також списки рекомендованої літератури та критерії оцінювання знань та вмінь претендентів на навчання.

Тематичний зміст фахового випробування

Розділ 1. Польська література

1.1. Польська література Середніх Віків та Відродження

Середньовіччя в Польщі: суспільно-політичне та культурне тло епохи. Три періоди польського середньовіччя, їхня загальна характеристика. Розвиток латинського письменства. Літературні жанри: житія, хроніки, релігійна поезія, сатиричні твори. Анонімність художніх творів.

Розвиток агіографії в літературі польського середньовіччя. “Житіє святого Станіслава”: історичні та літературні джерела, зміст, варіативність. Поєднання релігійних та фольклорних мотивів у “Житті святого Кінги”. „Сказання Свентокшизьке” як найдавніша польськомовна пам'ятка релігійної літератури. “Богородиця” як релігійна пісня та патріотичний гімн.

Анали та рочніки як найдревніші жанри польської історичної прози. Хроніка як літературний жанр. “Хроніка” Галла Аноніма: історія написання, джерела, образ автора, художні особливості. Жанрова специфіка, джерела, історична правда, образи “Хроніки” Вінцентія Кадлубека. Полемічний характер “Хроніки” Янка з Чарнкова, описи побуту та звичаїв міщанства та селянства, образ оповідача.

Релігійні мотиви в поезії середньовіччя. Поема “Розмова магістра Полікарпа зі смертю”: використання загальноєвропейського сюжету, будова і зміст поеми, дидактичний характер і сатира в творі. Образи Магістра та Смерті. “Пісня сандомирянина”: релігійна та патріотична тематика пісні. Сатирична світська поезія та її різновиди. “Сатира на лінєвих хлопів”, “Пісня про вбивство Анджея Теньчинського” як зразки шляхетської сатири. Тематика народної сатири: осміяння духовенства, паразитизму шляхти. Гумор в народній сатирі.

Європейський Ренесанс та національна специфіка польського Відродження. Економічні, політичні та культурні передумови його виникнення. Періодизація польської літератури доби Відродження. Поширення гуманістичних ідей. Меценатство. Розвиток науки, освіти. Реформація, її вплив на формування гуманістичної культури та літератури.

Впливи західноєвропейського гуманізму на формування польської культури.

Краківська академія як осередок науки та освіти. Наукова та освітянська діяльність Миколая Коперніка. Запровадження книгодрукування та його значення для поширення гуманістичних ідей в Польщі. Перша друкована книга “Рай душі” (переклад латинського молитовника). Перекладацька та літературна діяльність Берната з Любліна (збірка перероблених античних байок та анекдотів “Життя Езопа Фрігійця”).

Латинська мова в літературі преренесансу. Каллімах та його історичні праці. “Ради Каллімаха”, їх художня цінність, зв’язок із середньовічними хроніками. Поетична спадщина Каллімаха: оди, елегії, епіграми, вірші. Релігійні мотиви віршів Павла з Кросна. Патріотичні та історичні поезії Яна з Вісниці. Ян Дантишек – перший відомий автор польського ренесансу. Автобіографізм творів Дантишека. Епіграми Анджея Кшицького. Античні жанри та мотиви в поезіях Клеменса Яніцького. Елегія Яніцького “Про себе самого до нащадків”: гуманізм та дидактизм твору, античні впливи (спосіб віршування, антична міфологія). Колядки в ренесансній латиномовній поезії (“Господарська колядка”, “Ангел пастухові сказав” та ін.).

Розвиток шкільних театрів, їх спрямування. Перші шкільні п’єси: комедія “Про двох молодців і старця-жебрака”, драма “Про Паріса, королевича Троянського” як інтерпретація античного міфу. Мораліте в польській драматургії: тематика, художні особливості, зв’язок з літературою середньовіччя. “Комедія Юстина і Констанції” Марціна Бельського: моралізаторський характер твору, алегоричні образи Правди, Милості, молодості, Вірності та ін. Містерії в ренесансній драматургії, їх жанрова характеристика, тематика.

Гуманістичні тенденції в польській прозі XV століття. Ян Осторог та його “Меморіал у справах упорядкування Речі Посполитої”: зміст, патріотичні мотиви, критика Костелу та шляхетських вольностей. Релігійна проза, перекладена польською мовою (“Псалтир Пулавський”, “Біблія королеви Софії”), її тематика та художня цінність. Переклади з латинської світської історичної та фантастичної літератури. “Історія Олександра Македонського”: історичне тло, образ Олександра Македонського, повчальний характер твору. Переклади польською мовою середньовічної прози. Ян з Кошичек і його “Бесіди мудрого короля Соломона з грубим Мархолтом”. Збірка сатиричних повістей “Совізжал”.

Активізація ідей гуманізму в Польщі в середині XVI ст. Розвиток освіти в руслі гуманістичних європейських традицій. Поширення польської мови в літературі. Позитивний вплив реформації на літературний процес. Античне мистецтво як джерело польської ренесансної літератури: наслідування античних авторів, розквіт історичної та політичної прози, поезії, риторики. Патріотичний, моралізаторський характер художніх творів, уславлення розуму та гуманності людини.

Суспільно-політична та літературна діяльність Миколая Рея, активна участь у реформаційному русі. Сатирично-дидактичні діалоги “Варнас і Люпус”, “Лев і Кіт” (Езопові мова, впливи Е.Роттердамського). Антиклерикальні мотиви, соціальна сатира та співчуття до селянства в “Короткій бесіді між трьома особами: Паном, Війтом і Плебаном”. Релігійні сюжети в творчості М.Рея, їх своєрідне витлумачення. Структура, тематика, різноманіття образів та художні особливості віршованої збірки “Звіринець”. Гумористичний характер збірки “Забавні історії”, її жанрове багатство. Історія написання, моралізаторський зміст поеми “Зерцало”. Синтез середньовіччя та ренесансу в поемі. Значення твору для польської літератури.

Сатири Марціна Бельського (“Бесіда нових пророків”, “Жіночий сейм”), моралізаторський та повчальний характер, впливи Е.Роттердамського. Алегоричні образи та їх політичне витлумачення в сатирі “Травневий сон одного пустельника в гаю”. Історичні праці М.Бельського. “Хроніка світу”, відображення в ній історичного розвитку народів світу (греків, римлян, євреїв, персів та ін.) та історії Польщі. Історичне та художнє значення “Хроніки світу”, використання як шкільного підручника в XVII – XVIII ст.

Жанр хроніки в літературі XVI ст. “Хроніка польська” Б.Ваповського як історія діянь польських королів. Історична праця М.Кромера “Про походження та стани поляків” як переробка польських хронів Я.Длугоша та Б.Ваповського. Історія Польщі, її географічна та природнича характеристики, описи побуту та звичаїв польського народу в хроніці М.Кромера “Польща, відомості про розташування, народи, звичаї, порядки жителів Королівства Польського”. Наукова та художня цінність твору.

Розвиток публіцистики в польській літературі XVI ст. і її гуманістичне спрямування. Критика папського Риму та соціальна сатира в публіцистиці аріан (Марціан Кровіцький, Гжегож Павел, Марцін Чехович та ін.). Публіцистика Станіслава Оржеховського. Суспільно-політична діяльність А.Ф.Моджевського та її вплив на формування світогляду та літературну творчість. Політичні трактати та промови на сеймі. Переслідування з боку церкви та заборона папою творів А.Ф.Моджевського. Сатиричний та повчальний зміст трактату “Про виправлення Речі Посполитої”, відображення в ньому політичних поглядів автора-шляхтича. Структура твору, його жанрова та художня своєрідність. Просвітницькі ідеали А.Ф.Моджевського, їх вираження в трактаті. Захист польської мови та спонукання до її розвитку. Популярність твору в Польщі та за її межами. Переклади іноземними мовами.

Лукаш Гурніцький – послідовник М.Рея. Впливи італійського гуманізму на формування творчого світогляду. Історична праця “Історія Корони Польської”. Політичні погляди Л.Гурніцького та їх вираження в трактатах “Розмова поляка з італійцем про польські закони й вольності”, “Шлях до повної свободи”. Книга “Польський придворний” як повчально-моралізаторський твір. Описи життя при єпископському дворі. Зображення ідеального польського шляхтича в книзі “Зерцало”, вплив ідей гуманізму та просвітництва. Перегуки з однойменною поемою М.Рея.

Вплив античної культури та європейського гуманізму на формування світогляду письменника. Ранні твори Я.Кохановського (поєми “Сусанна” та “Шахи”). Придворний період творчості (1567 – 1570). Роздуми про долю поета в поемі-елегії “Муза”. Політичний зміст сатирично-дидактичних поем “Згода” та “Сатир, або дика людина”. Патріотичний характер латино мовного віршованого памфлету “Півень, що кукурікає”. Переосмислення епізоду античного міфу в драмі Я. Кохановського “Відмова грецьким послам”. Впливи античної трагедії та середньовічної “Троянської історії”. Конфлікт драми, його громадянське звучання та перегуки з польською історією. “Фрашки” Я.Кохановського: особливості жанру, тематика, персонажі, вплив анакреонтики. Медитативність, споглядальність циклу “Пісні” Я.Кохановського. Діонісійство, вітаїзм, любовні ідилії та фольклорні мотиви в “Піснях”. Філософсько-поетичний цикл “Трени”. Гуманістична концепція людини та її відображення в творі. Образи Урсули та автора. Автобіографічність “Тренів”. Художня цінність віршованих “Псалмів Давида”. Значення творчості Я.Кохановського для розвитку польської літератури.

1.2. Бароко

Особливості суспільно-політичного життя Польщі XVI – XVII ст. Ренесансні традиції в польській культурі. Особливості польського бароко, зв'язок із західноєвропейським мистецтвом.

Вплив Контрреформації на розвиток публіцистики. Ідеологія бароко у польській публіцистиці. Творчість Петра Скарги: “Життя святих” – проповідь середньовічного аскетизму. Барочні риси у трактаті “Сеймові проповіді”. Патріотичний характер “Табірних проповідей” Фабіана Бірковського.

Традиції Миколая Рея, Яна Кохановського в поезії раннього бароко. Вплив бароко на розвиток поезії. Описово-ідилічна поема Анджея Збилитовського “Життя шляхтича на селі”: ідеал добродійної людини, сатирична спрямованість. Сатирична поезія Петра

Збилитовського "Засудження вишуканого жіночого вбрання", "Розмова польського шляхтича з чужинцем" – критика шляхти. Петро Кохановський як поет та перекладач.

Даніель Наборовський – поет двох епох. Сильова неоднорідність поезій (наявність високого та низького бароко). Поєднання ренесансних рис з барочними в ліриці Наборовського, простота мови та легке сприйняття змісту віршів. Концептизм та культеранізм у творчості Даніеля Наборовського. Перекладацька діяльність. Традиції Яна Кохановського в пізній творчості Даніеля Братковського.

Контрреформація та її вплив на літературу. Місце релігійної поезії у польській літературі періоду контрреформації. Поезія бароко як відображення контр реформат-ської ідеології. "Зібрання рим духовних" С.Грабовецького, зв'язок з італійською поезією; песимістичний характер, барвистість мови. Релігійна поезія Домініка Рудницького, Ієроніма Фалецького, Пьотра Лоського. Риси натуралізму в поезіях релігійного змісту.

Загальна характеристика міщанської літератури, умовність назви. Жанрова та тематична різноманітність. Шляхетська міщанська література. Творчість Себастьяна Кльоновича: алегорична поема "Перемога богів", сатирична спрямованість трактату "Мошна Іуди", описово-географічні поезії. Ренесансний характер "Селянок" Шимона Шимоновича, відображення побутових реалій з поеми "Калачі". Ліричність "Роксоланок" Шимона Зиморовича, античні мотиви в поемі. Літературно-критична спадщина Мацея Казімежа Сарбевського. Характеристика плебейської міщанської літератури. Творчість Адама Владіславіуша: зв'язок з традиціями Ренесансу, критика шляхетських вольностей, інтерес до життя міста. Возвеличення фізичної праці у віршованому трактаті Валенсія Родзеньського "Плавильня та майстерня з кузнями благородної справи залізної". Гуманізм поезій Яна Юрковського.

Совізжал в польській літературі доби Бароко. Походження назви. Зв'язок з народною творчістю. Народно - плебейський характер. Анонімність поезій, тематика, різноманітність жанрів: памфлети, сатири, притчі, анекдоти, мораліте, фразки та ін. Ренесансні та барочні традиції. Совізжальська проза. Казково - сатирична повість "Мацекова мандрівка" Януаріуса Совізжаліуса, її викривальний пафос. Жартівливі трактати та сатиричні діалоги Яна з Киян. Любовна тематика у совізжальській літературі: збірки любовних пісень (впливи поезій Яна Кохановського та риси бароко). Цикл "Плачів", їх викривальний характер. Драматургія в літературі "совізжалу". "Рибалтовська комедія": герої, пафос, характер сюжету. Комедія Петра Барики "З холопа - король": гумор, дотепність діалогів, фольклорний колорит.

Поетичні збірки Ієроніма (Яроша) Морштина "Світські насолоди" та "Зібрання віршів": ренесансні впливи та риси бароко, античні мотиви, фольклорні елементи у віршах. Новелістика Ієроніма (Яроша) Морштина: тематика новел, наслідування Боккаччо та інших авторів італійського Відродження. Перший барочний роман у віршах "Втішна історія про доброчесну королеву Банялюку з країни східної". Творчість Самуеля Твардовського. Історичні хроніки "Владислав ІУ, король польський і шведський", Внутрішня війна з козаками, татарами, Москвою, потім зі Швецією й Угорщиною", їх документальна основа та художні особливості. Поема "Дафна, що стала лавровим деревом (впливи "Метаморфоз" Овідія. Риси бароко в пасторальній поезії Самуеля Твардовського.

Військова тематика в мемуаристиці кінця XVI - першої половини XVII століття. Епістолярна проза гетьмана Станіслава Жолкевського: тематика, художні особливості, впливи античних авторів (Ксенофонта, Сенеки). Автобіографічний характер творів. "Спогади" гусара Самуеля Маркевича: поєднання загальноісторичної та особистісної проблематики, своєрідність оповіді (не завжди дотримується хронології, оповідь – у формі бесіди, що містить афоризми, прислів'я, експресивно забарвлену лексику).

Розвиток драматургії в польській літературі кінця XVI - першої половини XVII століття. Придворний театр та його специфіка. Розвиток драматичного мистецтва у школах. Біблійні та античні мотиви у шкільних виставах. Шкільні діалоги як спосіб

формування ораторських вмінь у школярів. Виховна роль шкільного театру. Середньовічні традиції в народному театрі. Біблійна тематика у кальваріях та ляльковому театрі. Поширення анонімної драми на пограничних землях.

Маринізм у польській поезії. Творчість Яна Анджея Морштина. Збірки "Канікула", "Лютня": галантно-любовний зміст, витончена мова, вишуканий стиль. Переспіви з середньовічної любовної лірики. Маринізм у творчості Яна Анджея Морштина: культ краси та кохання, використання концепти, поетичного експерименту. Вплив Яна Анджея Морштина на розвиток польської поезії.

Походження назви та ідеологія сарматизму, її вплив на формування національної свідомості. Зв'язок сарматської ідеології з історичними реаліями. Контрреформація та сарматизм. Концепція людини (два типи героїв: воїн та вірний католик). Вплив античної культури на сарматську літературу.

Веспазіан Коховський як представник сарматського бароко. Поетична збірка "Недаремне дозвілля": жанровий склад, тематика. Християнські мотиви в поезіях Веспазіана Коховського, їх зв'язок з ідеологією сарматизму. Історіографічні твори (4 томи "Аналізів польських"). "Польська псалмодія": сюжет, жанрова специфіка, художні особливості та відповідність ідеям сарматизму.

Вацлав Потоцький і сарматизм. Поетична збірка "Сад фрашок": зображення шляхетського побуту, гумор, барвистість, соковитість мови. Повчальний характер та соціальна тематика збірки "Моралії". Впливи Еразма Роттердамського. Історична поема "Хотинська війна": композиція, образи, художня своєрідність. Патріотичний характер твору.

Суспільно - політичні погляди Лукаша та Кшиштофа Опалінських, їх вплив на літературну діяльність. Соціальна тематика творів Лукаша Опалінського: публіцистичного діалогу "Розмова Плебея з Поміщиком" та сатиричного трактату "Дечого нового". "Сатири" Кшиштофа Опалінського: критика соціальних, моральних законів польського суспільства. Вишуканість мови, багатство образів та засобів художньої виразності.

Поглиблений інтерес до вивчення історичного минулого, акцент на суспільно – політичних проблемах, використання архівних матеріалів. "Щоденники" Станіслава Освенцима та Стефана Паца: оповіді про важливі історичні події, відомих політичних діячів. Розвиток придворної мемуаристики. "Спогади" Єржи Оссолінського (риси сарматизму та автобіографічні елементи). Мемуари Альбрехта Станіслава Радзівіла: яскравий образ оповідача, його погляди, політичні дії. Дослідження історії власного роду в "Літописі, або хроніці різних справ і дій" Йоахіма Єрліча.

Соціально – політичний, економічний розвиток Польщі кінця XVII - першої третини XVIII століття: відсутність централізованої влади, зростання антифеодального руху, занепад торгівлі та ремісництва. Панування бароко в усіх сферах культури. Інтенсивні культурні взаємини з Києво-Могилянською академією. Традиції маринізму в творчості Збігнева Морштина. Патріотичні, громадянські та філософсько-етичні мотиви в ліриці. Риси бароко в циклі "Емблем" Збігнева Морштина.

Політична та літературна діяльність Станіслава Геракліуша Любомирського. Літературна та соціально-політична публіцистика Любомирського: трактати "Про стиль або спосіб розмовляти та писати", "Про непотрібність нарад". Ян Гавінський як перекладач. Античні мотиви в поезіях Яна Гавінського.

Розвиток професійного королівського театру (вплив італійського театру). Постановка п'єс на міфологічну та релігійну тематику. Занепад королівського театру після смерті Владислава IV і його стабілізація в часи правління Яна Собеського. Організація професійних театрів при дворах знатних вельмож (театр Станіслава Геракліуша Любомирського). Постановка драматичних творів Корнеля, Расіна, Сенеки, перекладених польською мовою. Розвиток шкільного театру (біблійна тематика, анонімність п'єс).

Специфіка мемуарної прози пізнього бароко: наявність авторів-професіоналів, які

складали родоводи вельмож (спогади Казімежа Сарнецького про короля Яна Собеського), побудова оповіді у формі ліричних спогадів (“Спогади” Кшиштофа Завіши). “Спогади” Яна Хризостома Пасека – вершина польської мемуаристики: композиція, тематика, образи. Оцінка творчості Яна Хризостома Пасека Адамом Міцкевичем.

1.3. Просвітництво

Польща часів правління “саксонської династії”: суспільно-політична криза, занепад науки, освіти. Важкі умови для розвитку літератури. Політична ситуація в Польщі в середині ХУІІІ століття: боротьба королівської та республіканської партій за владу, розлад і анархія в державі. І та ІІ поділи Польщі та їх значення. Прийняття та скасування Конституції 3 травня. Повстання Тадеуша Костюшка, його поразка та ІІІ поділ Польщі між Росією, Австрією та Прусією.

Занепад культурних осередків в Польщі на початку ХVІІІ століття. Вплив середньовічної схоластики та релігійного фанатизму на творчість письменників-єзуїтів. Енциклопедична праця “Нові Афіни” єзуїта Іоахіма Бенедикта Хмелевського як пам’ятка середньовічного обскурантизму: тематика, художні особливості твору. Поєднання середньовічного релігійного моралізаторства та барокового художнього стилю в “думках про неминучу смерть” Юзефа Баки. Розвиток перекладної лицарсько-авантюрної, казково-міфологічної, псевдоісторичної прози. Прогресивні тенденції в польській літературі початку ХУІІІ століття. Історична праця Кацпера Несецького “Корона Польська. Лицарські герби і фамілії”. Відомості про королівські та магнатські фамілії з найдревніших часів. Значення твору для подальшого розвитку польської історіографії. Творчість Ельжбети Дружбацької: релігійна поезія, віршові романи. Синтез барокових та просвітницьких тенденцій в збірнику Е. Дружбацької “Зібрання ритмів духовних, панегіричних, моральних та світських”.

Розвиток придворних театрів (королівського та магнатських). Поєднання старих та нових тенденцій в театральному мистецтві. Інтерес до європейської драматургії. Творчість Вацлава Жевуського: наслідування Мольєра в комедіях та Вольтєра та Расіна в трагедіях. Мотиви туги за вітчизною в поетичній збірці “Покаянні псалми”. Драматургія Уршули Радзівіл, використання сюжетів із середньовічної та барокової літератури, спроби “полонізувати” Мольєра (постановка комедій на сцені власного театру).

Просвітницька діяльність короля Станіслава Августа Понятовського та його послідовників. Реформа освіти та науки: викладання польською мовою, організація Едукаційної комісії (перше Міністерство освіти), світське спрямування освіти, випуск підручників польською мовою. Розвиток публіцистики та журналістики. Відкриття Національного театру. Реформаторська діяльність Станіслава Лещинського та Станіслава Конарського. Формування просвітницьких ідей в літературі, національні особливості польського Просвітництва. Періодизація Просвітництва в польській літературі, загальна характеристика періодів. Розвиток літератури на початку ХУІІІ століття, наявність класицистських та просвітницьких тенденцій. Посилення патріотичного руху наприкінці ХУІІІ століття і його вплив на розвиток літератури. Поява анонімної патріотичної поезії.

Традиції Мітцера де Колофа в польській журналістиці ХVІІІ століття. Журнал “Монітор” А.К.Чарториського, його ідейне спрямування. “Монітор” за часів Ф.Богомольця: різноманіття тематичних рубрик часопису, сатиричне спрямування публікацій, заклики до суспільно-політичних та культурних реформ у Польщі. Просвітницьке спрямування часопису, звернення до національних та європейських культурних традицій. Журнал “Забави приємні та корисні” як неофіційний орган королівських “четвергових обідів”. Висвітлення проблем літератури в часопису: публікація перекладів творів античних та європейських авторів, використання національних літературних традицій попередніх років. Експериментаторство в області

віршування, поетичної мови та стилю. Жанрове різноманіття творів, які публікувались на сторінках часопису.

Теоретичні засади польського просвітництва. Філіп Неріуш Голянський та його праця “Про вимову та поезію”. Основні проблеми: звернення до теоретичних засад французького класицизму з урахуванням національної специфіки польської літератури; необхідність використання античної риторики та поетики; жанровий поділ літератури; тематика художніх творів та їх герої; повчальне спрямування літератури. “Мистецтво римування” Францішека Ксаверія Дмоховського як теоретичний трактат. Наслідування “Поетичного мистецтва” Н.Буало: структура твору; наслідування природи; ясність, чіткість, лаконічність мови. Необхідність удосконалення польської літературної мови. Захист інтересів національної літератури, висока оцінка творчості Я.Кохановського, А.Нарушевича, І.Красіцького.

Просвітницька діяльність Ф.Богомольця: редактор “Монітора”, теоретик та літературний критик. Проблеми чистоти та довершеності польської мови в латиномовному трактаті “Розмова про польську мову”. Тематика та художні особливості застольних віршів Ф.Богомольця. Традиції комедії dell’artre, французької класицистської комедії (комедії Ж.-Б.Мольєра), польського народного театру XVII століття в комедіях Ф.Богомольця. Висміяння сліпого наслідування моди, іноземних звичок у комедії “Фігляцький”. Сатира на сарматизм, антипатія до чужоземного в комедії “Одруження за календарем”. Проблема станової нерівності і її потрактування автором в комедії “Добрий пан”. Художні особливості комедій: використання імен зі значенням, моралізаторський, повчальний характер, проста та чиста мова.

Адам Нарушевич як редактор часопису “Забави приємні та корисні”. Переклади творів античних, зарубіжних авторів на польську мову. Звернення до класичних поетичних жанрів. Філософська та соціальна тематика, художні особливості од А.Нарушевича. Відгуки на королівські “четвергові обіди” в ідиліях. Морально-етичні та соціальні проблеми в сатирах А.Нарушевича. Історія Польщі в історичній праці “Історія польського народу”: джерела, тематика, художні особливості твору, значення для подальшого розвитку польської історіографії.

Політична та громадська діяльність Енджея Кітовича. Структура, тематика та художньо-стильові особливості “Щоденника” Енджея Кітовича. Автобіографічні за загальнодержавні мотиви в “Щоденнику”. Історична праця “Опис звичаїв польських за часів правління Августа III”: різноманіття проблематики твору (соціально-політична, релігійна, морально-етична). Сатиричне спрямування праці. Проблеми освіти та виховання. Інтерес до життя селянства та міщан. Художні особливості твору.

Політична та літературна діяльність Ігнатія Красіцького. Жанрове різноманіття літературної спадщини: проповіді, публіцистичні статті, байки, сатири, героїко-комічні поеми, оди, поетичні послання, переклади. Патріотичні мотиви в “Гімні про любов до Батьківщини”. Популярність твору, визнання його як національного гімну. Героїко-комічні поеми Ігнатія Красіцького “Мишеїда” та “Монахомахія, або війна монахів”. Поєднання національної історії та античності в поемі “Мишеїда” (звернення до польських середньовічних хронік та “Енеїди” Вергілія). Сатирично-іронічний зміст твору. Висміяння середньовічної схоластичної науки в поемі “Монахомахія”. Сатиричне змалювання життя монахів. Неоднозначна оцінка поеми сучасниками автора. Тематика та художні особливості сатир Ігнатія Красіцького. Переклади античних авторів: Плутарха, Лукіана та ін.

Францішек Миколай Заболоцький і просвітницька драматургія. Жанри сатири та політичного пасквілю в творчості (аналіз поезій “Донесення”, “До загалу, до суспільства”, “Іоанес Сарцасмус”). Звернення до традицій французької класицистської комедії в комедіях Францішека Миколая Заболоцького. Жанрові та тематичні різновиди комедій: комедії-драми, комедії-фарси; психологічні, політичні, морально-етичні комедії. Художні

особливості комедій. Аналіз комедії “Жевжик-залицяльник”. Переклади комедій Мольєра, Бомарше.

Суспільно-політична діяльність Станіслава Трембецького. Любовна тематика та одичні мотиви в ранній ліриці. Звернення до античності. Формування просвітницьких поглядів у творчості. Протиставлення середньовічного релігійного фанатизму просвітницькому раціоналізму в “Оді не для друку”. Віра в силу людського розуму, возвеличення освіченої людини в поезії “Повітряна куля”. Сатиричні мотиви у віршах та байках. Поема “Софіївка”: композиція твору, поєднання любовної та соціальної тематики, звернення до античності. Український елемент в поемі. Значення творчості Станіслава Трембецького для подальшого розвитку польської літератури.

Просвітницька діяльність Ю.У.Нємцевича. Початок літературної діяльності: переклади творів французьких просвітителів. Драматургія Ю.У.Нємцевича. Історична трагедія “Владислав під Варною” як стильове наслідування класицистської трагедії. Сатиричний зміст та викривальний характер комедії “Повернення депутата”. Політичні байки та політичні сатири в творчості Ю.У.Нємцевича. Літературна творчість в еміграції. Тематика та художні особливості “Дум” та “Пісень” Ю.У.Нємцевича. Роль Ю.У.Нємцевича в розвитку польської прози. Відображення вікової еволюції польського суспільства в романі “Два пана Сецеха”. Сентиментальні мотиви в романі “Лейбе і Сюра”. Історичний Рома Ю.У.Нємцевича “Ян із Теньчина”: композиція твору, характеристика персонажів, художні особливості.

Місце творчості Францішека Карпінського в польській літературі доби Просвітництва. “Мемуари” Францішека Карпінського – перші в польській літературі спогади про життя освіченої людини. Наслідування польської мемуаристики попередніх років (“Мемуари” Хризостома Пасека) та роману Русо “Сповідь”. Автобіографічний характер твору. Лірика Францішека Карпінського. Різноманіття тематики: релігійна (“Пісня про Боже народження”), ідилічна (цикл “Селянок”), патріотична (“На день 3 травня 1791р.”, “До Станіслава Малаховського”). Автобіографічні мотиви в інтимній ліриці (“До Устини”, “Спогад про давнє кохання”). Оцінка творчості поета його сучасниками та польськими романтиками.

Томаш Каєтан Венгерський і просвітництво. Літературний дебют Т.К.Венгерського на сторінках часопису “Забави приємні та корисні”. Історія написання та сатиричний зміст поезії “Портрети п’яти Ельжбет”. Їдке висміяння аристократії манер в поетичних памфлетах “На бал князя Любомирського” та “Останній вівторок”. Ліризм, емоційність, філософські рефлексії в політичних посланнях Т.К.Венгерського. Образ Варшави в поетичній мініатюрі “Беяни”. Антиклерикальна сатира в героїко-комічній поемі “Орган”. Сюжетні запозичення в поемі (героїко-комічна поема Буало “Налой”, поема Вольтєра “Орлеанська дівка”). Перекладацька діяльність Т.К.Венгерського.

Просвітницькі ідеї в публіцистиці II половини ХУІІІ століття. Громадсько-політична та просвітницька діяльність Станіслава Сташїца. Публіцистичний трактат “Роздуми над життям Яна Заморського”. Анонімне видання твору. Повчальні елементи в “Роздумах...”. Просвітницькі гуманістичні ідеали в творі. Звеличення гетьмана Яна Заморського та прославлення “золотого віку” Польщі. Сатирично-дидактичний твір “Перестороги для Польщі” С.Сташїца. Віршовий трактат “Людський рід”: використання власного життєвого досвіду та філософських поглядів Русо. Просвітницька діяльність Гуго Колонтая. Роздуми про права та обов’язки людини в філософській праці “Порядок фізично-моральний...”. Огляд життя Польщі 1750 - 1976р.р. в історичній праці “Історичні пам’ятки, що служать для витлумачення справ мого народу”. Політичні трактати Гуго Колонтая. Сатиричне спрямування та просвітницькі ідеї в праці “Декілька листів аноніма до Станіслава Малаховського...”. Значення політичної промови “Про встановлення та знищення Польської конституції 3 травня”. Політичні виступи та публіцистичні праці Францішека Сїлезія Єзерського. Проблеми соціальної нерівності, політичного безвладдя в

трактатах “Звернення до міського люду”, “Роздуми про не шляхетські стани в Польщі”, “Катехізис про таємниці польського правління”.

Історичні умови формування III періоду польського просвітництва. Причини виникнення та загальна характеристика революційної поезії. Переклади французьких революційних пісень. Анонімність і способи розповсюдження революційної поезії. Політична сатира в анонімних віршах “На короля”, “Загадки сейму чотирьохрічного”. Поетична спадщина Якуба Ясинського. Сентиментальні мотиви в ранній ліриці поета. Ідеї боротьби за національну незалежність та соціальну справедливість у віршах Якуба Ясинського. Поезія польських легіонів. Патріотичні мотиви в поезії Юзефа Вибицького “Мазурка Домбровського”. Популярність твору. Висока оцінка поезії сучасниками. Драматичні твори Ю.Вибицького на історичну тематику. Відображення трагічної долі польських легіонерів у віршах Ципріана Годабського. Публіцистична діяльність Ц.Годабського як редактора часопису “Забави приємні та корисні”. Жанр байки в творчості митця. Автобіографічні мотиви в повісті “Гренадер-філософ”. Перекладацька діяльність. Значення революційної поезії для розвитку польського романтизму.

Ідейне спрямування та розвиток драматургії в III період польського просвітництва. Просвітницька діяльність В.Богуславського. Значення В.Богуславського для розвитку Національного театру. Тематика, жанрове різноманіття драматургії В.Богуславського. Сентиментальна мелодрама “Генріх IV на полюванні”. Інтерес до життя селянства та міщанства в комедіях. Відображення політичної ситуації в Польщі в драматургії В.Богуславського. Традиції та новаторство в трагедіях та комедіях драматурга.

1.4. Романтизм

Поділ Польщі між Австрією, Прусією та Росією і підйом національно-визвольної боротьби. Конспіративні організації та їх роль у суспільно-політичному та культурному житті краю. Зв'язок патріотичного руху в Польщі з декабристським рухом в Росії та революційними подіями у Франції. Негативні умови для розвитку літератури. Культурне життя Польщі та його ідейне спрямування.

Діяльність наукових товариств на території Польщі, їх просвітницьке спрямування. Розвиток публіцистики. Дидактична поема Станіслава Сташіца “Людський рід” як філософський заповіт польських просвітителів майбутнім поколінням. Просвітницько-літературна діяльність Станіслава Костки Потоцького. Антиклерикальна та соціальна сатира у фейлетоні “Критичний свисток”. Сатиричний образ Сморгонського ордену як символ реакційного та відсталого обскурантизму. Ідеологічні утиски та переслідування польських просвітителів на початку XIX ст. Громадська та культурна діяльність Яна Потоцького. Фантастичний роман “Рукопис, знайдений в Сарагосі”, просвітницькі ідеали в творі. Історія написання та публікації роману. Своєрідність будови та жанрового визначення (роман-шкатулка). Східні мотиви в романі (вплив зб. “Тисяча та одна ніч”). Повчальний та гуманістичний характер твору. Вплив роману Я.Потоцького на творчість А.Фредро, А.Міцкевича, Ю.Словацького.

Класицистські тенденції в поезії та драматургії першої половини XIX століття: чистота мови, удосконалення стилю, поглиблений інтерес до історії Польщі, національно-патріотична тематика, наявність класицистичного конфлікту між обов'язком і почуттям. Літературні жанри (ода, послання, елегія, історична поема, описово-дидактична поема). Байки та фразки Антонія Горецького. Суспільно-політична ситуація в Галіції та її вплив на творчість Александра Фредро. Жанрове різноманіття творів А.Фредро (ода, байка, послання, ідилія, любовна лірика, балада). Періодизація творчості, впливи просвітництва, сентименталізму та романтизму. Комедії А.Фредро, їх жанрова своєрідність, тематика, художні особливості. Класицистські риси в комедіях першого періоду (“Пан Гельдхаб” та ін.). Романтичні тенденції в комедіях “Пан Іовяльський”, “Помста”, “Пожиттєва рента” та

ін. Значення творчості А.Фредро для розвитку польської літератури.

Суспільно-політичні та культурні умови формування романтизму в польській літературі XIX ст. Вплив європейського романтизму (течії, жанри) та національна самобутність польської романтичної літератури (тема патріотичного подвигу; герой-громадянин, патріот; критика романтичного індивідуалізму; тема народу). Періодизація польського романтизму, загальна характеристика періодів. Високий художній рівень романтизму в Польщі. Внесок польського романтизму в світову культуру.

Поглиблений інтерес до збирання та вивчення фольклору в Польщі на початку XIX ст. Фольклористична діяльність Зорана Доленги Ходаковського та Вацлава Залеського. Усна народна творчість як джерело польської романтичної балади. Тематичні різновиди балад (інтимно-лірична, героїко-патріотична, містично-фантастична). Переспіви європейських балад. Місце жанру балади в творчості польських романтиків.

Громадська та літературна діяльність Антонія Едварда Одинця. Ідейно-художній аналіз балад “Панич і дівчина”, “Бранка литвина”, фольклорні впливи в них. Переклади А.Е.Одинцем творів західноєвропейських романтиків (Дж.Байрона, В.Скота, Ф.Шілера). Наслідування А.Міцкевича (зб. “Балади і романси”). Юліан Урсин Немцевич – поет-громадянин, патріот своєї вітчизни. Політичні акценти в драматургії та публіцистиці. Історична тематика в творчості Ю.У.Немцевича (“Історичні пісні”, прозові твори “Історія панування Зигмунта III” та “Історичні подорожі польськими землями”).

А.Міцкевич – представник польського романтизму. Участь у “Товаристві філолатів і філаретів”, її вплив на творчість. Перебування в Росії та на Україні, знайомство з поетами-декабристами. Класицистські та просвітницькі ідеали в ранній творчості (“Пісня Філаретів”, “Ода до молодості”). А.Міцкевич – теоретик польського романтизму. Основні положення статті “Про романтичну поезію”. Полеміка з класицизмом, її відображення у статті. Балада в творчості А.Міцкевича (аналіз збірки “Балади й романси”). Байронічні мотиви і поетичному циклі “Кримські сонети”. Історична поема “Гражина” (патріотизм, романтична ідеалізація образів). Поема “Пан Тадеуш” як реалістична епопея, енциклопедія життя Польщі XVIII – початку XIX століття: тематика, історичні реалії, образ пана Тадеуша). Патріотичні мотиви в історичній поемі “Конрад Валенрод”. Творчість А.Міцкевича в оцінці українських письменників. Переклади творів А.Міцкевича українською мовою.

“Українська школа” в польському романтизмі. Звернення польських романтиків до українського фольклору: використання жанрів та сюжетів. Жанр думки в творчості Юзефа Богдана Залеського (ідейно-художній аналіз поетичної збірки “Думки”). Своєрідна інтерпретація української історії в поемах “Золота дума”, “Збаразький похід” (ідеалізація, надмірна сентиментальність у зображенні козаків – вірних слуг Речі Посполитої, Мотив України – Польщі). Українські мотиви в поемі Антонія Мальчевського “Марія”: сюжет твору, характеристика образів, описи природи. Зображення Северином Гоцинським подій часів Коліївщини в поемі “Канівський замок” (історія написання, драматичне кохання козака Небаби та Орлики та його місце в сюжеті твору). Козак Небаба – романтичний герой-бунтар, впливи Байрона. Описи природи та їх художнє призначення. Творчість представників “української школи” польського романтизму в оцінці українських та польських письменників.

Посилення утисків, переслідувань польських романтиків після поразки повстання 1830 – 1831 рр. Літературне життя польської еміграції. Національно-громадянський пафос літератури, тема трагічної долі польського народу, поєднання романтичних та реалістичних тенденцій. Новий тип героя – представника нації, не пасивний спостерігач, а активний, дієвий, рішучий (романтичний патріот). Поглиблений інтерес до польської історії (романтичний історизм), проблема походження поляків (ідеї сарматизму). Проблема польського месіанства. Діяльність конспіративних організацій на території Галичини (“Союз друзів народу”, “Співдружність польського народу”), їх вплив на

розвиток романтизму. Просвітницька та літературна діяльність Вінцентія Поля. Періодизація творчості. Патріотичні вірші “Пісні Януша”, “Солдатська”: фольклорні впливи, солдатська тематика. Національне минуле в поемі “Історія чоботаря Яна Кілінського”. Фольклорно-етнографічна поема “Пісня про нашу землю”. Ідеї сарматизму та християнські мотиви в поемі “Мохорт”, особливості жанру. Громадсько-політичне життя та творчість Люціана Семенського. Фольклористична та перекладацька діяльність (працював над перекладом “Слова о полку Ігоревім”, переклав античних авторів: “Одісею” Гомера, оди Горація,). Звернення до українського фольклору (зб. “Думки”). Історична правда та фольклор у патріотичній думці “Наперський”. Бунтарський зміст думки “Чернява”, образи Хмельницького, Нечая, Наперського. Історичне минуле Польщі в героїчних поемах “Труби в Дніпрі” та “Варненський похід”. Проза Л.Семенського: патріотична, анти шляхетська тематика; герой-бунтар, борець за добро та справедливість. Зображення подій “Коліївщини” в оповіданні “Село Сербі”, позитивне змалювання образу Гонти. Август Бельовський як редактор літературного часопису “Зевонія”. Переробка та наслідування українських народних пісень в збірці А.Бельовського “Думки”. Польська минувшина в історичній поемі “Пісня про Генріха Набожного”. Перекладацька діяльність і її значення (високохудожній переклад “Слова о полку Ігоревім”, переклади сербських народних пісень, творів Шілера та Гете).

Складна політична ситуація у Варшаві в 40-х – 60-х роках. Діяльність літературних угруповань “ентузіастів та ентузіасток” та “варшавської богеми”. Творчість Нарцизи Жмиховської (псевдонім – Габріеля). Збірка поезій “Вільні хвилини Габріелі”: інтимна та філософська лірика, фольклорно-фантастичні мотиви. Демократично-романтичний характер прози Н.Жмиховської. Повість “Язичниця”: морально-психологічний конфлікт, образи Аспазії та Беньяміна. Роман Зморський та літературний гурток “варшавська богема”. Переклади сербських народних пісень. Поетична спадщина Р.Зморського (аналіз окремих поезій). Літературна діяльність Влодзімежа Вольського: соціальна проблематика, фантастика в поемі “Батько Гілярій”. Образи поеми, жанрова специфіка. Проза В.Вольського.

Романтизм у творчості Ю.Словацького. Періодизація творчості. Вплив “Української школи” польського романтизму на ранні твори Ю.Словацького (“Українська дума” – під впливом Ю.Б.Залеського). Вплив А.Міцкевича в сонетах Ю.Словацького. Історичне тло, соціально-моральний конфлікт, байронічний герой в поемі “Ян Белецький”. Драми Ю.Словацького “Міндовг” (проти агресії хрестоносців у Литві), “Марія Стюарт” (наслідування Шекспіра, акцент на психологічні характеристики героїв). Патріотичні мотиви в ліриці (аналіз віршів “Гімн”, “Ода до свободи”, “Пісня литовського легіону”). Українська тематика фольклорної поеми “Змій”. Історія написання, структура, національно-визвольні мотиви, образи в драмі “Кордіан”. Мандрівка на Схід і її відображення в творчості: поеми “Гробниця Агамемнона”, “Батько зачумлених”. Соціальні мотиви та алегоричний зміст поеми “Ангеллі”, образи твору, художні особливості. Мотиви “Божественної комедії” Данте в “Поемі Пяста Дантишка гербу Леліва про пекло”. Історія написання, сюжет історико-міфологічної поеми “Лілля Венета”. Баладно-фольклорні мотиви в казково-поетичній драмі “Баладіна”, використання легенд, переказів, польських хронік; впливи творів Аріосто та Шекспіра. Значення творчості Ю.Словацького для польської та європейської культури.

Творчість Зигмунта Красінського. Впливи Дж.Байрона та В.Скотта на формування творчого світогляду. Історична тематика ранньої прози З.Красінського: сюжети вітчизняної та зарубіжної історії в повістях та романах (“Владислав Герман і його двір”, “Гробниця семи Рейхшталів” та ін. Малі прозові жанри в творчості З.Красінського – фрагменти, видіння, щоденник, оповідання. Автобіографічні елементи в повісті “Божевільний Адам”. Вільна романтична драма в прозі “Небожественна комедія”. Жанрові особливості, структура твору. Соціально-політичні та християнські мотиви в

драмі. Образ Генріка. Антична історія та своєрідне її потрактування З.Красінським в драмі “Ірадіон”. Інтимна та філософська лірика З.Красіцького. Переклади творів українською мовою.

1.5. Позитивізм

Суспільно-політичні умови формування позитивізму в польській літературі XIX ст. Філософія позитивізму. Літературна полеміка 50-х років і її вплив на розвиток нової літературної тенденції. Спроби створення нової літературної програми позитивізму. Риси позитивізму: заклик до політичної легалізації, нове розуміння історії, демократизація суспільства та ін. Національна специфіка польського позитивізму. Література позитивізму, її характерні риси, домінанта прозових жанрів, періодизація.

Жанрова система польської літератури 1846 – 1863 рр. Синтез поезії та прози (поетична новела, поетична замальовка та ін.). Об’єктивне зображення дійсності як вимога до художнього твору. Розвиток соціальної та побутової тематики в прозі. Розвиток соціальної та побутової тематики в прозі: соціально-побутова повість, психологічно-побутовий роман. Синтез романтизму та реалізму в ліриці В.Сирокомлі. Гавенда як улюблений поетичний жанр В.Сирокомлі. Громадянська тематика у вірші “пам’ятник громадянину”. Соціальні проблеми в поезіях “Визволення селян”, “Лялька”. Романтичні мотиви у віршах, написаних на матеріалі народних пісень (“Пісенька литовської селянки” та ін.). Художня майстерність В.Сирокомлі.

Суспільно-політична діяльність Т.Ленартовича. Еміграційний період творчості. Туга за батьківщиною у поезіях “Як у нас на Мазовщині”, “До калинового листу” та ін. Орієнтація на фольклор, використання народно-пісенної образності у віршах. Тема польського села, життя та звичаїв польського народу (“Запросини”, “Наша Янінка” та ін.). Патріотична лірика: вірші “Похорони москаля”, “Петербург у вогні”; поема “Гладіатори”. Природа в поезіях Т.Ленартовича. Літературно-критична спадщина. Оцінка творчості Т.Ленартовича І.Франком.

Політична та літературна діяльність К.Уейського. Співробітництво з львівськими часописами. Наслідування А.Міцкевича в ранній ліриці. Поетична програма служіння пригнобленому народу в збірці “Скарги Єремії”. Біблійні мотиви в ліриці. Відгомін національно-визвольної боротьби в поезіях. Патріотичні поеми “Похорон Костюшка”, “Марафон”. Тема народу, співчуття до його важкого життя у віршах “Завіяна хата”, “У найми” та ін. Мистецькі проблеми в поемі “Звістка про Адама Міцкевича”. Художня своєрідність поезій К.Уейського.

Просвітницька та громадська діяльність Владислава Людвіка Анчіца. Драматургія В.Л.Анчіца: народна тематика в п’єсах “Мужик-аристократ”, “Селянська еміграція”; П’єси на історичну тематику. Політична лірика, її теми та художні особливості. Громадянський пафос поетичної збірки “Пісні пробуджених”. Алегоричний зміст поеми “Тіртеї”, впливи романтичних історичних поем А.Міцкевича. Творчість поета Мечислава Романовського. Історичне минуле Польщі у віршованих повістях. Звернення до польських хронік в історичній трагедії “Попель і Пяст”. Втілення ідей патріотизму та героїчної самопожертви в поемі “Дівчина із Сонча”. Агітаційні заклики до боротьби у презії М.Романовського, її жанрове різноманіття: оди, гімни, псалми, пісні та ін. Мотиви волі в поезіях “Польські знамена в Кремлі”, “Коли ж?” та ін. Художні особливості поезій: використання контрасту, образів-символів та ін.

Життєвий і творчий шлях А. Асника. Трагічні переживання, розчарування, туга за вітчизною в ранніх поезіях, написаних після поразки повстання в еміграції (“Пам’яті Юзефа П.”, “Мандрівники” та ін.). Співзвучність ранньої лірики з творами А.Міцкевича, Ю.Словацького: використання античних і біблійних образів, містичний, тасмничий зміст. Тема поета-пророка в поезії “Відповідь”. Поема “Сон могил”: композиція, зміст твору,

оптимістичний фінал, впливи “Божественної комедії” Данте. Галицький період творчості. Реалістичне спрямування поезій., автобіографічні мотиви. Суть і особливості асниківського стилю.

Норвід і польський романтизм: мрія про високе мистецтво, інтелектуальна поезія, своєрідне ставлення до традицій. Неоднозначна оцінка творчості Норвіда його сучасниками. Гуманістичні ідеї в ранній творчості Норвіда, звернення до літературної спадщини античних авторів, Шекспіра, Кохановського. Тема митця і мистецтва в поезіях і прозі. Громадянська лірика Норвіда. Філософсько-історичні паралелі у віршах “Спартак”, “Моя Вітчизна”, “У Вероні” та ін. Художня своєрідність лірики Норвіда. Високе визнання поетичної спадщини Норвіда в польській літературі кін. XIX – поч. XX ст.

Поглиблений інтерес до соціальної тематики, до життєвої буденності в літературі I періоду польського позитивізму. Відображення реалістичних тенденцій в публіцистиці та журналістиці. Загальна характеристика часописів “Gwiazda”, “Dziennik Literacki”. Розвиток прози, її характерні риси: правдиве зображення життя суспільства, створення психологічно правдивих образів, розширення проблематики художніх творів. Творчість Нарциси Жмиховської. Романтична повість “Язичниця”: тематика твору, характеристика персонажів. Реалістичні тенденції в “Книзі спогадів”: поєднання соціальної та морально-побутової проблематики, контрастність образів і світів. Психологічно-побутовий роман “Біла троянда”, синтез романтичного і реалістичного, тематична близькість до романів Жорж Санд.

Суспільно-політичні погляди та літературна діяльність Ю.Коженювського. Рання творчість: соціальні мотиви в драмі “Карпатські гори”, критика аристократії в комедії “Жиди”, Життя ремісників у п’єсі “Майстер і челядник”, Морально-етична проблематика комедії “Золоті кайдани”. Загальна характеристика прози Ю.Коженювського. Соціальна тематика в повістях “Аферист”, “Колокація”; критика польської шляхти, її моральної деградації, родового занепаду. Мова та художній стиль повістей Ю.Коженювського.

Громадсько-політичне життя та літературна творчість Ю.І.Крашевського. Крашевський і Волинь. Ранні твори митця (балада “Монастир на горі”, побутові замальовки), ознаки романтизму. Впливи А.Міцкевича та Дж. Байрона у поетичній збірці “Поезії”. Ю.І.Крашевський і літературна дискусія 50-х років. Полеміка з романтизмом у романі “Поет і світ”. Селянські повісті: проблематика, образи, поєднання реалістичних та романтичних рис. Джерела, сюжет та художні особливості повісті “Прадавня легенда”, її близькість до фольклору. Історична проза Ю.І.Крашевського: інтерес до античної історії (роман “Брут”), історичного минулого Польщі та інших європейських народів. Тематика історичної прози, широта охоплення подій, патріотичне та громадянське звучання, жанрове різномайття. Значення творчості Ю.І.Крашевського для подальшого розвитку польської літератури.

Суспільно-політичні умови розвитку Польщі в 1864 – 1891 рр.: прийняття селянської реформи, занепад феодалізму та встановлення капіталістичних стосунків, соціальні та культурні репресії з боку урядів Росії, Австрії, Пруссії. Розвиток періодики та публіцистики, її роль у політичному житті держави та поширенні позитивізму. Специфіка польського позитивізму цього періоду: економічна та соціальна позитивна теорія “органічної праці”, боротьба проти релігійних та національних утисків. Активізація робітничого руху, поява робітничої періодики. Особливості літератури: відмова від романтичних поетів-пророків, зображення класових соціальних конфліктів, “живучість” романтизму як відповідника національно-визвольної боротьби польського народу.

Життєвий і творчий шлях Е. Ожешко. Періодизація творчості, загальна характеристика кожного періоду. Відображення ілюзій авторки відносно нового соціального ладу в романах I періоду. Проблема жіночої емансипації в романах “Марта”, “Пан Граба”. Соціальне спрямування творів II періоду: життя міської бідноти в серії оповідань “Із різних сфер”, загострення соціальних протиріч в романі “Сільвек із

кладовища”. Зображення важкої долі білоруського селянства в повістях “Дзюрдзі”, “Низини”, “Хам”. Зростання інтересу до моральних проблем в творах III періоду. Місце творчості Е.Ожешко в польській літературі та її оцінка літературною критикою.

Формування суспільно-політичних літературних поглядів Болеслава Пруса. Журналістська діяльність: співробітництво у газетах “Варшавський кур’єр”, “Щоденний кур’єр”, гумористичних журналах “Муха”, “Кільце”, журналах “Щорічник ілюстрований”, “Новини”. Літературна творчість, її періодизація. Гумористичний характер ранніх оповідань. Інтерес до життя дитини в оповіданнях “Михалко”, “Антек”, “Сирітська доля” та ін. Еволюція буржуазії та перспектива повного виродження її як класу в повісті “Повернута хвиля”. Проблеми польського села та їх вирішення в повісті “Форпост”, національно-класовий конфлікт у творі. Соціальні, психологічні та моральні проблеми в романі “Емансиповані жінки”. Історична проза Б.Пруса: новела “Із легенд давнього Єгипту”, роман “Фараон”.

Формування світоглядних і творчих поглядів Г.Сенкевича. Співробітництво в часописах “Нива”, “Газета польська”. Сатиричне осміяння аристократії в гумористичних оповіданнях (зб. “Гуморески з портфеля Воршили”). Враження від поїздки до Америки в публіцистичному творі “Листи з подорожі до Америки”, паралелі між американським та польським життям. Періодизація творчості, загальна характеристика періодів. Рання новелістика Г.Сенкевича: новели про життя народу, патріотичні новели, американські новели. Історична трилогія “Вогнем і мечем”, “Потоп”, “Пан Володисєвський”. Композиція трилогії, авторське бачення історичних подій, образи. Поєднання любовного та патріотичного сюжетів у трилогії. Національно-визвольні ідеї в історичному романі “Хрестоносці”, патріотичний пафос твору. Вальтерскотівські традиції в історичних романах Г.Сенкевича. Антична цивілізація та її інтерпретація в романі “Камо грядеши”. Сучасне життя Польщі в романах “Без догмату”, “Сім’я Половецьких”. Значення творчості Г.Сенкевича для розвитку польської історичної прози.

Життєвий і творчий шлях письменниці. Перші поетичні спроби та їх висока оцінка сучасниками. Доля простої людини як головний мотив ранніх поезій М.Конопніцької. Тема соціальної нерівності у вірші “З днів смутку”, ліро-епічних замальовках під назвою “Образки”. Висока оцінка І.Франком зб. “Образки”. Песимістичне, трагічне звучання поезій “Вільний наймит”, “Ян не дочекався”, “Суботній вечір”. Художні особливості поезій: використання паралелізму, повторів, антитези, метафоричність образів, риторичні запитання та ін. М.Конопніцька як редактор жіночого журналу “Світ”. Літературно-критична діяльність М.Конопніцької.

1.6. Література ХХ століття

Література к. ХІХ – поч. ХХ ст. Позитивізм і натуралізм. Специфічні тенденції в літературі Польщі. Польський модернізм: загальна характеристика. Поезія польського модернізму. Криза ідеології та розквіт лірики. Творчість Я. Каспровича, К. Тетмайера: ідейно-тематичні особливості, поетика.

Драматургія польського модернізму. “Друга колона” польської літератури доби Модернізму. Творчість С. Виспянського.

Загальна характеристика польського модерністичного роману. Місце і значення С. Жеромського у польській літературі доби Модернізму. Традиції і новаторство С. Жеромського-письменника. Творчість С. Реймонта. Огляд ранньої прози письменника. Роман “Селяни” – видатне явище світової літератури. Літературна критика доби Модернізму.

Література Двадцятиліття (1918 – 1939). Загальна характеристика політичної та соціально-економічної ситуації в Польщі. Темі і завдання літератури у зв’язку з отриманням незалежності і державності. Нові течії і явища.

Польська поезія Двадцятиліття. Л. Стафф та Б. Лесьмян як представники старшого

покоління поетів. Віталізм як характерна риса поезії 20-х років. Група “Скамандр” і її основні представники.

Література 30-х років. Зміна суспільних настроїв і передчуття загрози світової війни. Проблеми сучасного цивілізованого світу і масової культури. Діяльність С.І. Віткевича. Проза 30-х років. Польський авангард. Філософсько-естетична система Віткація. Творчість В. Гомбровича і Б. Шульца. Єврейська тема у творчості Б. Шульца. Гротеск і пародія як основні засоби відтворення світу.

Драматургія Двадцятиліття. Панування соціально-побутових п'єс. Драми Жер омського, Новачинського, Шатевського. Вплив масової культури на театральні жанри. Драми Віткація. Література “попередження”. Прихід до влади фашистів у Німеччині. Розповсюдження фашистської ідеології та мілітаризація Європи. Консолідація антивоєнних сил. Роман З. Налковської “Тенета”. Поезія В. Броневського. Драма Л. Кручковського “Герой фатерлянду”.

Польська література періоду Другої світової війни. Загальна спрямованість. Своєрідність літературного і культурного життя в окупованій країні. Періодика. Підпільні університети. Мобільність літературних жанрів. Поезія періоду війни. “Внутрішня еміграція” поетів старшого покоління. Світ як Апокаліпсис у творчості молодих поетів. Життєвий і творчий шлях К.К. Бачинського та Т. Гайци. Тема варшавського повстання.

Література еміграції. Творчість Ю. Тувіма, Т. Парницького, В. Гороневського та ін. Своєрідність прози періоду війни. Щоденники й нотатки, фактографічний матеріал.

Література епохи “печей і крематоріїв”. Гітлерівські концтабори на території Польщі: Майданек, Тремблінка. Шоковий стан письменників перед обличчям фактів окупації. Пошуки нових форм і прийомів для відображення спотвореного світу. Творчість Т. Боровського. Книги Т. Боровського “ Кам'яний світ”, “Прощання з Марією”, “Негероїчний герой”. Мартирологічні тенденції. Творчість С. Шмаглевської. “Дими над Біркенау” – свідоцтво трагічних переживань людини, вкинутої до анти людського світу. В'язні й кати. Застереження гуманізму. Творчість І. Неверлі. Фактографічний матеріал книги “Хлопець із Сільських степів”. Внутрішній опір фашизму. В'язень концтабору як гідна й достойна особа. Сила духу людини в екстремальній ситуації. Творчість З. Налковської. Діяльність З. Налковської у комісії по розслідуванню фашистських злочинів. “Медальйони” – пам'ятник невинним жертвам. Обличчя фашизму без флеру ідеології. Українська тема у книзі. Щоденники часів окупації Варшави.

Польська література після 50-х років. Лірика К.І. Галчинського. Рання творчість. Пошуки й експерименти. Екзистенційні мотиви. Краса й гармонія як основні критерії художності. Література 60 – 70-х р. Національна специфіка. Течії й напрямки. Жанрова наповненість. Польська література про війну. Тематика й проблематика, жанри поезії. Творчість Є. Анджеевського. Окупаційні оповідання: тематика, проблематика, система образів, тип на рації. Типологічні й специфічні риси табірної прози в оповіданні “Ареп”. Є. Анджеевський і письменники старої генерації. Гротеск у творчості Є. Анджеевського. Війна як Апокаліпсис. Історія Варшавського повстання. “Пісня про повстання” Ясінського. “Щоденник Варшавського повстання” М. Бялошевського в контексті літератури про Варшавське повстання.

Жанр мікро роману у польській прозі 60 – 80-х р. Структура й poetика твору. Творчість К. Філіповича, Є. Ставінського, В. Белінського. Драматургія Т. Ружевица.

Селянська проза після 60-х р. Корпус прозаїчних творів: жанри, проблеми методу. Проблематика селянської прози. Новий підхід до дійсності. Герой селянської прози. Типологічні риси образу; варіативність образів. Творчість Ю. Кавальця, Е. Редлінського, Т. Новака.

Творчість Я. Івашкевича: життєвий шлях письменника, художньо-естетичні погляди. Я. Івашкевич і “Молода Польща”. Поезія Я. Івашкевича: проблематика, тематика, особливості віршування. Я. Івашкевич – майстер оповідання. Стильові особливості

ранньої новелістики. Роман – епопея Я. Івашкевича “Хвала і слава”. Наративна стратегія, жанрові особливості, структура. Система образів роману, поетика.

Творчість М. Домбровської. Еволюція творчості. Творчість зрілого періоду. Вплив М. Домбровської на розвиток польської літератури. “Пригоди мислячої людини” М. Домбровської. Тема Волині в творі. Твір як документ епохи, свідок свободи письменниці.

Творчість Т. Ружеви́ча. Покоління “колумбів” і тематика ранньої творчості. Т. Ружеви́ч – поет, драматург, прозаїк.

Т. Парницький – видатний прозаїк ХХ ст. Еволюція творчості, жанри, проблематика. Історична проза Т. Парницького: наративна стратегія, система образів, стилістика. Пошуки та експеримент в галузі жанру та художніх засобів. Жанрові особливості творів “Срібні орли”, “Тільки Беатріче”. Дискурси і система образів. Авторський стиль.

Польський історичний роман після 60-х р. ХХ ст. Творчий доробок Х. Малевської. Позиції католицизму в романах Я. Добрачинського. Інтелектуальна проза М. Хороманського та В. Терлецького. Антифашистська проблематика А. Кусьневича. Нетрадиційний підхід до зображення фашистів у романі “Героїка”. Проблеми конформізму та відповідальності у романах А. Кусьневича “Трете королівство” “Вітраж”. Жанрові модифікації роману в творчості письменника.

Жанр наукової фантастики в польській прозі 60-х р. ХХ ст. Творчість С. Лема. Соціальні, моральні, політичні тенденції розвитку людства. Іронія та сатира в творах.

Польська література 70-х р.: соціально-політичні та культурні умови формування, представники. Тематика й жанрово-стильова різноманітність. Селянська проза.

Польська література 80-х р. Нові політичні умови в Польщі. Зміна світової карти. Проблеми і завдання польської літератури у ситуації політичної та ідеологічної незалежності. Тенденції розвитку літератури.

Нові імена у польській літературі останньої третини ХХ ст. Традиції й новаторство. Критичне ставлення до попередньої епохи.

Польські літератори – лауреати Нобелівської премії. Творчість В. Шимборської: проблематика, жанри, стиль, віршування. Творчість Ч. Мічлоша.

Ч. Мілош і Й. Бродський. Українські переклади польських поетів.

Розділ 2. Польська мова

2.1. Morfologia języka polskiego

Podział wyrazów na części mowy. Części mowy samodzielne i niesamodzielne. Wyrazy znaczące i nieznaczące. Wyrazy odmienne i nieodmienne. Imiona i czasowniki.

Rzeczownik.

Rzeczownik jako samodzielna część mowy. Rzeczowniki konkretne i niekonkretne. Rzeczowniki jednostkowe, zbiorowe, materialne. Rzeczowniki własne i pospolite. Rzeczowniki żywotne, nieżywotne, osobowe i nieosobowe.

Kategorie gramatyczne rzeczowników. Rodzaj gramatyczny rzeczowników. Rodzaj męski, żeński, nijaki. Liczba rzeczowników. Rzeczowniki używane tylko w liczbie pojedynczej. Rzeczowniki używane tylko w liczbie mnogiej. Przypadki.

Deklinacja. Podział rzeczowników na deklinacje. Deklinacja męska. Deklinacja żeńska. Deklinacja nijaka. Deklinacja mieszana. Odmiana rzeczowników żywotnych i osobowych męskich w liczbie pojedynczej i mnogiej. Odmiana rzeczowników rodzaju nijakiego. Odmiana rzeczowników na *-um*, *ę*. Odmiana rzeczowników rodzaju żeńskiego na samogłoskę. Odmiana rzeczowników rodzaju żeńskiego na spółgłoskę. Deklinacja mieszana. Przymiotnikowa odmiana rzeczowników. Inne zmiany w tematach rzeczowników. Formy archaiczne w odmianie rzeczowników. Szczątki dawnej liczby podwójnej. Szczątki dawnej odmiany rzeczowników zbiorowych. Rzeczowniki o niepełnej odmianie. Rzeczowniki nie posiadające liczby mnogiej. Rzeczowniki nieodmienne w liczbie pojedynczej. Rzeczowniki nieodmienne.

Przymiotnik

Definicja przymiotnika. Różnica składniowa między przymiotnikiem i rzeczownikiem. Różnica semantyczna między przymiotnikiem i rzeczownikiem. Podział przymiotników: zmysłowe, umysłowe, jakościowe, relacyjne, dzierżawcze, charakterystyczne. Kategorie przymiotników. Odmiana przymiotników twardotematowych w liczbie pojedynczej a mnogiej. Forma męskoosobowa i niemęskoosobowa przymiotników. Odmiana przymiotników miękkotematowych w liczbie pojedynczej i mnogiej. Odmiana przymiotników o temacie historycznie miękkim. Stopnie porównania przymiotników. Stopień równy, wyższy, najwyższy. Nieregularne formy stopniowania.

Zaimek

Definicja zaimka. Kategorie zaimków. Podział zaimków. Klasyfikacja znaczeniowa. Klasyfikacja funkcyjna. Klasyfikacja formalna. Zaimki rzeczowne. Zaimki przymiotne. Zaimki liczebne. Zaimki przysłowne. Zaimki osobowe. Zaimki zwrotne. Zaimki dzierżawcze. Zaimki wskazujące. Zaimki względne. Zaimki pytające. Zaimki nieokreślone. Odmiana zaimków bezrodzajowych. Odmiana zaimków osobowych. Odmiana zaimka zwrotnego *się*. Odmiana zaimków *to*, *co*. Odmiana zaimków rodzajowych. Odmiana zaimków *on*, *ona*, *ono*. Odmiana zaimka wskazującego *ten*, *ta*, *to*. Odmiana zaimka dzierżawczego *mój*, *moja*, *moje*.

Liczebnik

Definicja liczebnika. Kategorie liczebnika. Funkcje liczebnika. Podział liczebników. Liczebniki nazywające: główne, ułamkowe, zbiorowe; określające: porządkowe, mnożne, wielorakie. Odmiana rzeczownikowa liczebników *sto*, *tysiąc*, *milion*. Odmiana liczebników *1*, *2*, *3*, *4*. Dawna i nowa odmiana liczebników od *pięciu* i wyżej. Odmiana liczebników od *50* i wyżej. Odmiana liczebników od *500* i wyżej. Odmiana zestawień liczebnikowych. Inne typy odmiany liczebników. Związki składniowe liczebników.

Czasownik

Definicja czasownika. Kategorie czasowników. Podział czasowników ze względu na znaczenie. Podział form czasownikowych. Formy osobowe, nieosobowe, nieodmienne. Koniugacja. Podział czasowników na koniugacje. Tematy i końcówki koniugacji pierwszej. Tematy i końcówki koniugacji drugiej. Tematy i końcówki koniugacji trzeciej. Tematy i

końcówki koniugacji czwartej. Czas czasowników. Czas przeszły, teraźniejszy, przyszły. Odmiana czasowników w czasie przeszłym. Odmiana czasowników w czasie przyszłym. Stylistyczne użycie czasu. Postać dokonana i niedokonana. Strona czynna, bierna, zwrotna. Tryb warunkowy, orzekający, rozkazujący. Tworzenie form trybu warunkowego i rozkazującego. Bezokolicznik. Imiesłów przymiotnikowy. Odmiana imiesłowu przymiotnikowego. Imiesłów przysłówkowy.

Przysłówek

Definicja przysłówków. Kategorie przysłówków. Klasyfikacja przysłówków. Przysłówki odprzymiotnikowe. Przysłówki odrzeczownikowe. Przysłówki odliczebnikowe. Przysłówki odzaimkowe. Stopniowanie przysłówków.

Przyimek

Definicja przyimka. Grupy przyimków. Pisownia przyimków.

Spójniki

Definicja spójnika. Związki między wyrazami samodzielnymi. Spójniki łączne, rozłączne, wyłączające, przeciwstawne, wynikowe, synonimiczne. Związki między zdaniem. Spójniki współrzędne i podrzędne.

Partykuła

Definicja partykuły. Partykuły wzmacniające. Partykuły modyfikujące. Partykuły przeczące, przypuszczające, wąpiące, rozkazujące, mnożne, nieokreślone. Pisownia partykuł.

Wykrzykniki

Funkcje wykrzyknika. Grupy wykrzykników.

2.2. Fonetyka języka polskiego

Fonetyka i jej miejsce w językoznawstwie. Podział dyscyplin w obrębie fonetyki. Metody badań fonetycznych. Język mówiony jako zjawisko akustyczne. Płuca i krtąń źródłem dźwięków. Narządy artykulacyjne i główne miejsca artykulacji. Podstawy podziału głosek. Charakterystyka samogłosek ustnych. Charakterystyka samogłosek nosowych. Wymowa samogłosek nosowych przed spółgłoskami. Podział spółgłosek ze względu na miejsce i sposób artykulacji. Artykulacja spółgłosek zwartych, szczelinowych, zwarto-szczelinowych, półotwartych. Spółgłoski dźwięczne i bezdźwięczne. Spółgłoski miękkie i twarde. Wymowa grup spółgłoskowych. Upodobnienie. Upodobnienie pod względem dźwięczności, miękkości, miejsca artykulacji, stopnia zbliżenia narządów mowy. Wymowa spółgłosek na końcu wyrazów. Upodobnienia spółgłosek między wyrazami. Upraszczenia grup spółgłoskowych. Wymowa staranna i potoczna. Język mówiony i pisany. Fonetyka i fonologia. Głoska i fonem. Różnice między fonemami. Zanik opozycji. Funkcja fonemów w języku. Warianty fonemów. System fonologiczny języka polskiego. Korelacje fonologiczne w polszczyźnie. Podział wyrazów na sylaby. Akcent. Charakter polskiego akcentu. Zmiany w normach akcentowania. Proklityki i enklityki. Intonacja.

2.3. Ortografią języka polskiego

Zasady ortografii polskiej. Pisownia wyrazów z *u – ó*, *rz – ż*, *ch – h*, *om*, *on em*, *en*, *ę*, *ą*. Przyimki *w – we*, *z – ze*. Tworzenie niektórych typów wyrazów. Urabianie nazwisk żeńskich. Tytuły zawodowe kobiet. Nazywania małżeństwa. Tworzenie przymiotników od nazw miejscowych. Początkowe części wyrazów – *z*, *s*, *ś*, *roz*, *bez*, *wz*, *wez*, *ws*, *wes*. Końcowe części wyrazów – *cka*, *dzki*, *ctwo*, *dztwo*, *stwo*, *ski*, *ska*, *zka*, *wski*, *zca*, *żca*, *szczyzna*, *cczyzna*, *śba*. Pisownia niektórych form deklinacyjnych. Pisownia niektórych form czasownikowych. *Ł*, *ął* w formach czasu przeszłego. *Łszy*, *wszy* w imiesłowach, *ść*, *źć* w bezokoliczniku, *c* w bezokoliczniku. Pisanie rozdzielne lub łączne grup wyrazowych. Wyrażenia o pierwszym

członie przysłówkowym. Wyrazy z przedrostkami rodzimymi. Wyrazy z przedrostkami obcymi. *Pół, na pół, w pół*. Wyrażenia przyimkowe. Zrosty i derywaty utworzone od wyrażen przyimkowych. Przyimki złożone. Wyrażenia *krok w krok, oko w oko*. Wyrażenia zaimkowe. Zaimki złożone. *Bym, byś, by*. Użycie lub brak łącznika. Przymiotniki złożone bez łącznika. Przymiotniki złożone z łącznikiem. Rzeczowniki złożone z łącznikiem. Łącznik w złożonych nazwach miejscowych. Łącznik w nazwiskach złożonych. Dzielenie wyrazów w piśmie. Jednostki niepodzielne. Dzielenie grup spółgłoskowych. Oddzielenie przedrostka od rdzenia. Dzielenie wyrazów złożonych. Skróty i skrótowce. Skróty pojedynczych wyrazów. Skrótowce. Ich pisownia, odmiana, składnia. Wielkie i małe litery. Składniowe zastosowania wielkich liter. Wielkie litery w poezji i grafice. Stosowanie wielkich liter ze względu na znaczenie wyrazów i wyrażen. Użycie małych liter. Stosowanie wielkich liter ze względu na uczuciowych. Wyrazy cudzoziemskie i przyswojone. Pisanie wyrazów obcych w postaci oryginalnej. Polszczenie wyrazów zapożyczonych. Imiona i nazwy łacińskie, angielskie, francuskie, włoskie, rosyjskie, ukraińskie, białoruskie. Zasady interpunkcji. Rodzaje znaków interpunkcyjnych. Znaki oddzielające. Kropka jako znak zamykający. Znaki wydzielające. Znaki logiczno-emocjonalne. Znaki redakcyjne.

2.4. Słowotwórstwo

Powstanie nowych wyrazów. Wyrazy podstawowe i pochodne. Podstawa słowotwórcza i formant. Rodzaje podstaw i formantów. Formanty żywe i martwe. Powstanie nowych przyrostków. Zmiany fonetyczne w podstawach słowotwórczych. Zmiany fonetyczne na granicy części słowotwórczych. Typy formacji słowotwórczych. Analiza słowotwórcza i morfologiczna wyrazów. Budowa słowotwórcza rzeczowników. Rzeczowniki tworzone od rzeczowników. Rzeczowniki tworzone od przyimków. Rzeczowniki tworzone od czasowników. Rzeczowniki tworzone od innych części mowy. Rzeczowniki złożone. Zestawienia. Zrosty. Złożenia. Wyrazy skrócone i skrótowce. Budowa słowotwórcza przymiotników. Przymiotniki odrzeczownikowe. Przymiotniki tworzone od przymiotników. Przymiotniki odczasownikowe. Przymiotniki tworzone od wyrażen przyimkowych. Przymiotniki odprzysłówkowe. Przymiotniki złożone. Rzeczownikowe formy przymiotników. Stopniowanie przymiotników. Budowa słowotwórcza zaimków. Budowa słowotwórcza liczebników. Liczebniki proste, rozwinięte, złożone. Budowa słowotwórcza czasowników. Formy słowotwórcze i formy fleksyjne czasowników. Czasowniki rdzenne i pochodne. Czasowniki tworzone od rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników. Formacje odczasownikowe przyrostkowe. Przyrostki formotwórcze w koniugacji. Czasowniki przedrostkowe wielokrotne. Czasowniki wielopredrostkowe. Budowa słowotwórcza przysłówków. Przysłówki odrzeczownikowe. Przysłówki tworzone od przymiotników. Przysłówki odliczebnikowe. Przysłówki odzaimkowe. Stopniowanie przysłówków. Budowa słowotwórcza przyimków i spójników. Budowa słowotwórcza wykrzykników i partykuł.

2.5. Nauka o wyrazach

Znaczenie wyrazów. Znaki i sygnały. Wyrazy jako znaki językowe. Treść i zakres wyrazów. Wieloznaczność wyrazów. Realne i etymologiczne znaczenie wyrazów. Realne i przenośne znaczenie wyrazów. Wyrazy bliskoznaczne. Wyrazy o znaczenie przeciwnym. Wartość uczuciowa wyrazów. Zanikanie wyrazów. Nowe wyrazy rodzime. Wyrazy obcego pochodzenia. Czystość języka. Klasyfikacja wyrazów. Nazwy własne. Charakterystyka nazw własnych. Nazwy geograficzne. Nazwy terenowe, miejscowe, wodne, toponimia miejska. Nazwy osobowe. Imiona, nazwiska, przezwiska. Chrematonimy. Odrębność chrematonimów wśród nazw własnych. Słownictwo jako interpretacja świata. Frazeologia. Typologia związków frazeologicznych. Źródła frazeologizmów. Funkcje frazeologizmów. Świat przez pryzmat

frazeologizmów. Słowniki języka polskiego. Słowniki ogólne, ortograficzne, wyrazów obcych, synonimów.

2.6. Składnia

Wiadomości ogólne. Składnia jako nauka o wypowiedzeniach. Związek treściowy między wyrazami. Związki gramatyczne między wyrazami. Związki orzekające i określające. Stosunek współrzędny i podrzędny między wyrazami. Rodzaje związków określających: zgody, rządu, przynależności, mieszane. Wypowiedzenia. Podział wypowiedzeń ze względu na znaczenie: oznajmujące, pytające, rozkazujące, uczuciowe. Intonacja różnych typów wypowiedzeń. Podział wypowiedzeń ze względu na formę. Wypowiedzenia w formie zdania. Wypowiedzenia w formie równoważników zdań. Podział zdań ze względu na budowę. Zdania pojedyncze nierozwinięte, rozwinięte, zdania złożone podrzędne, współrzędne.

Budowa zdania pojedynczego

Sposoby wyrażania podmiotu w zdaniach. Części mowy w funkcji podmiotu. Podmiot gramatyczny i logiczny. Podmiot domyślny i zdania bezpodmiotowe. Rodzaje orzeczeń. Orzeczenie proste, złożone. Łączniki w orzeczeniu złożonym. Orzeczenie eliptyczne, opisowe, wykrzyknikowe. Związek podmiotu z orzeczeniem. Rodzaje określeń. Rodzaje dopełnień. Rodzaje okoliczników: miejsca, czasu, sposobu, stopnia, przyczyny, celu, miary, względu, warunku, przyzwolenia, sytuacyjny. Rodzaje przydawek: przymiotne, rzeczowne, przymkowe, dopełnieniowe, okolicznościowe, dopowiadające. Powtarzające się części zdania. Szyk wyrazów w zdaniu. Wyrazy w zdaniu poza związkami. Wykrzykniki. Wtrącone. Przyimki. Akcent logiczny w zdaniu. Rozbiór zdania pojedynczego.

Budowa zdań złożonych

Zdania złożone współrzędnie: łączne, przeciwstawne, rozłączne, wyłączające, wynikowe, bliskoznaczące. Zdania złożone podrzędnie: podmiotowe, orzecznikowe, dopełnieniowe, przydawkowe, okolicznikowe: miejsca, czasu, sposobu, stopnia, celu, przyczyny, warunku, przyzwalające. Stosunek treści do formy w zdaniach podrzędnych. Równoważniki zdań w zdaniach podrzędnie złożonych. w zdaniach złożonych. Mowa zależna i niezależna. Znaki przestankowe w zdaniu złożonym.

Список рекомендованої літератури

Література до розділу 1. Польська література

1. Історія польської літератури (позитивізм) : хрестоматія / упорядник Х. М. Стельмах. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013.
2. Петрухіна Л.Е. Історія польської літератури (бароко, Просвітництво). Львів, 2003.
3. Bachórz J. Pozytywizm. Warszawa, 1996.
4. Boniecki Struktura "nagiej duszy". Studium o Stanisławie Przybyszewskim. Warszawa 1993.
5. Budrecki L. W. Reymont. Zarys monograficzny. Warszawa 1953.
6. Bujnicki T. Pozytywizm. Warszawa, 1996
7. Czachowska J. Gabriela Zapolska. Monografia bio-bibliograficzna. Warszawa, 2005.
8. Czytanie Schulza. Red. J. Jarzębski. Kraków, 1994.
9. Chrzanowski T. Historia literatury Niepodległej Polski. Warszawa: PWN, 1971. 372 s.
10. Epoki literackie. Barok. Warszawa, 2008.
11. Epoki literackie. Bielsko-Biała, 2004.
12. Epoki literackie. Oświecenie. Warszawa, 2008.

13. Eustachewicz L. Dwudziestolecie. 1919-1939. Warszawa, 1990.
14. Hernas Cz. Barok, Warszawa, 1973.
15. Historia ludzi. Podręcznik. Kraków, 2003.
16. Hutnikiewicz A. Młoda Polska. Warszawa, 2000.
17. Gubernat I. Przedsiomek piekła. O powieściopisarstwie Gabrieli Zapolskiej. Warszawa, 1998
18. Karpiński A. Renesans. Warszawa, 2007.
19. Klimowicz M. Oświecenie. Warszawa, 1972.
20. Kocówna B. Reymont. Opowieść biograficzna. Warszawa, 1993.
21. Kowalczykowa A. Romantyzm. Warszawa, 2000.
22. Kowalczykowa A. Dramat i teatr romantyczny. Warszawa, 1997.
23. Kowalczykowa A. Literatura 1918-1939. Warszawa, 2000.
24. Krzyżanowski J. Dzieje literatury polskiej. Warszawa, 1969.
25. Krzyżanowski J. Historia literatury Polskiej. Warszawa: PWN, 1974. 205 s.
26. Kwiatkowski J. Literatura Dwudziestolecia. Warszawa, 1990.
27. Łukasiewicz J. Mickiewicz. Warszawa, 1999.
28. Makowski S. Romantyzm. Warszawa, 1995.
29. Mały słownik pisarzy polskich. Cz. 1. Warszawa, 1969.
30. Markiewicz H. Pozytywizm. Warszawa, 2000.
31. Markowski M. P. Polska literatura nowoczesna: Leśmian, Schulz, Witkacy. Kraków, 2007.
32. Michałowska T. Średniowiecze. Warszawa: PWN, 2002. 361 s.
33. Miłosz Cz. Wyprawa w Dwudziestolecie. Kraków, 1999.
34. Mrocewicz K. Starożytność-Oświecenie. Warszawa, 2000.
35. Nasiłowska A. Trzydziestolecie 1914-1944. Warszawa, 2002.
36. Okresy literackie. Warszawa, 1994.
37. Oświecenie. Materiały do ćwiczeń, Opracowania. Warszawa, 2001.
38. Paczoska E. Młoda Polska. Warszawa, 2000.
39. Podraza-Kwiatkowska M. Literatura Młodej Polski. Warszawa, 1997.
40. Podraza-Kwiatkowska M. Symbolika i symbolizm w poezji Młodej Polski. Kraków, 2000.
41. Poeci dwudziestolecia międzywojennego. T. 1-2. Red. I. Maciejewska. Warszawa, 1982.
42. Poetyka okresu renesansu: Antologia / Wybór, wstęp i opracowanie E. Sarnowska-Temierusz. Kraków, 1982.
43. Problemy literatury staropolskiej. Wrocław: Ossolinium, 1978. 174 s.
44. Siwicka D. Romantyzm 1822-1863. Warszawa, 1995.
45. Słownik szkolny. Terminy literackie. Warszawa, 1991.
46. Słownik literatury staropolskiej (Średniowiecze-Renesans-Barok). Wrocław, 1990.
47. Słownik pisarzy polskiego Oświecenia. Wrocław, 1977.
48. Snopek J. Oświecenie. Szkic do portretu epoki. Warszawa, 1999.
49. Stulecie Młodej Polski. Studia pod red. Marii Podrazy-Kwiatkowskiej. Kraków, 1995.
50. Średniowiecze. Renesans: Materiały do ćwiczeń. Opracowania / Wybór J. Ślaskiego. Warszawa, 2001.
51. Toć jest dziwne a nowe: Antologia literatury polskiego średniowiecza / Oprac. A. Jelicz. Warszawa, 1987.
52. Tomkowski J. Literatura polska. Warszawa, 1993.
53. Walas T. Ku otchłani: dekadentyzm w literaturze polskiej 1890-1905. Kraków-Wrocław
54. Werner M. Wobec nihilizmu. Gombrowicz, Witkacy. Warszawa, 2009.
55. Witkowska A. Literatura romantyzmu. Warszawa, 1986.

56. Witkowska A., Przybylski R. Romantyzm. Warszawa, 1999.
57. W kręgu Młodej Polski. pod. red. Jolanty Sztachelskiej. Seria III. Białystok, 1998.
58. Wroczyński T. Literatura polska dwudziestolecia międzywojennego. Warszawa, 1999.
59. Wyka K. Modernizm polski. T. 1-2. Kraków, 1977.
60. Wyka M. Światopoglądy Młodopolskie. Kraków, 1996.
61. Ziomek J. Literatura Odrodzenia. Warszawa: PWN, 1987. 185 s.
62. Ziomek J. Renesans. Warszawa: PWN, 2002. 304 s.
63. Żmigrodzka M. Orzeszkowa. Młodość pozytywizmu. Warszawa, 1976.

Література до розділу 2. Польська мова

1. Кравчук А. Польська мова – українцям. Іменна словозміна з елементами синтаксису. Львів, 2008.
2. Кравчук А. Тестові завдання з морфології сучасної польської мови. Львів, 2001.
3. Bańko M. Wykłady z polskiej Warszawa, 2002.
4. Bartnicka B., Satkiewicz H. Gramatyka języka polskiego dla cudzoziemców. Warszawa, 1990.
5. Bąk P. Gramatyka języka polskiego. Warszawa, 2004.
6. Dąbrowska A., Łobodzińska R. Polski dla cudzoziemców. Wrocław, 1998.
7. Dąbrowska A. Język polski. Wrocław, 1998.
8. Dłuska M. Fonetyka polska. Articulacje głosek polskich. Warszawa – Kraków, 1983.
9. Doroszewski W. Podstawy gramatyki polskiej. Warszawa, 1952.
10. Doroszewski W. Studia i szkice językoznawcze. Warszawa, 1962.
11. Encyklopedia języka polskiego. Red. S. Urbańczyk i M. Kucała. Wrocław etc., 1999.
12. Encyklopedia językoznawstwa ogólnego. Red. K. Połański. Wrocław etc., 2003.
13. Handke K., Rzetelska-Feleszko E. Przewodnik po językoznawstwie poskim. Wrocław, 1977.
14. Formy i normy, czyli poprawna polszczyzna w praktyce. Red. K. Mosiołek-Kłosińska. Warszawa, 2001. Rozdziały: Poprawność fleksyjna – nazwy pospolite – czasownik. S. 40-43; Poprawność fleksyjna i składniowa – liczebnik. 44-48.
15. Garncarek P. Czas na czasownik. Kraków, 2002.
16. Gramatyka współczesnego języka polskiego. Fonetyka i fonologia / pod red. N. Wróbla. Kraków, 1995.
17. Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia. T. I-II. Red. R. Grzegorzczkova, R. Laskowski, H. Wróbel. Warszawa, 1999.
18. Grochowski M. Wyrażenia funkcyjne na tle wyrazów nieodmiennych. [W:] Współczesna polszczyzna. Wybór opracowań. T. 6.: Części mowy. Lublin, 2004. S. 89-117.
19. Grzenia J. Nazwy pospolite i nazwy własne. [W:] Grzenia J. Słownik nazw własnych. Warszawa, 2003. S. 16-20.
20. Huszcza R. Jeszcze o honoryfikatywności polskich zaimków osobowych. [W:] "Poradnik Językowy". 2000. Z. 6. S. 21-30.
21. Inny słownik języka polskiego. Red. M. Bańko. T. I, II. Warszawa, 2000.
22. Jadacka H. Kultura języka polskiego. Fleksja, słotwórstwo, składnia. Warszawa, 2005.
23. Jadacka H. [W:] Nowy słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 2000. S. 1674-1679.
24. Język polski: Encyklopedia w tabelach. Red. W. Mizerski. Warszawa, 2000.
25. Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś, D. Kocińska. Warszawa, 2005.
26. Jodłowski J. Podstawy polskiej składni. Warszawa, 1976.

27. Kita M. Wybieram gramatykę! Gramatyka języka polskiego w praktyce (dla cudzoziemców zaawansowanych). T. I, Katowice, 1998.
28. Klasyfikacja części mowy. [W:] Język polski. Encyklopedia w tabelach. Red. W. Mizerski. Warszawa, 2000. S. 88-91.
29. Klemensiewicz Z. Historia języka polskiego. Warszawa, 1985.
30. Kołaczek E. Testój swój polski – Fonetyka. Kraków, 2017.
31. Krawczuk A. Leksykologia i kultura języka polskiego. T.1-2. T.1: Leksyklogia, frazeologia, leksykografia. Kijów, 2011.
32. Krawczuk A. Morfologia współczesnego języka polskiego (flrksja). Część I. Lwów, 2007.
33. Kryżan-Stanojević, Sawicka I. Ćwiczenia z fleksji języka polskiego dla cudzoziemców. Toruń, 2007.
34. Kucała M. Liczebniki zbiorowe – kategoria fleksyjna czy słowotwórcza? [W:] „Język Polski”. 1978. LVIII. Z. 1.
35. Łaziński M. Pan ksiądz i inni panowie. Wtórna funkcja lekceważąca jednostki pan. [W:] „Poradnik Językowy”. 2000. Z. 8. S. 29-37; Z. 9. S. 19-28.
36. Madelska L. Słownik wariantywności fonetycznej współczesnej polszczyzny. Kraków, 2005.
37. Markowski A. Co i jak odmieniamy. [W:] Język polski. Poradnik Profesora Andrzeja Markowskiego. Warszawa, 2003. S. 83-238.
38. Mędak S. Praktyczny słownik łączliwości składniowej czasowników polskich. Kraków, 2005.
39. Mędak S. Słownik form koniugacyjnych czasowników polskich. Kraków, 1997.
40. Mędak S. Słownik odmiany rzeczowników polskich. Kraków, 2004.
41. Milewski T. Z zagadnień językoznawstwa ogólnego i historycznego. Warszawa, 1969.
42. Nagórko A. Zarys gramatyki polskiej (ze słowotwórstwem). Warszawa, 2000.
43. Nauka o języku dla polonistów. Wybór zagadnień. Red. S. Dubisz. Warszawa, 1999.
44. Nowy słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 1999.
45. Otraszewska D., Tambor J. Fonetyka i fonologia języka polskiego. Warszawa, 2009.
46. Otraszewska D., Tambor J. Fonetyka i fonologia współczesnego języka polskiego. Warszawa, 2020.
47. Podlawska D., Płóciennik I. Leksykon nauki o języku. Bielsko-Biała, 2002.
48. Polański E., Nowak T. Leksykon wiedzy o języku polskim nie tylko dla uczniów. Kraków, 2010.
49. Saloni Z. Czasownik polski. Odmiana. Słownik. Warszawa, 2007.
50. Saloni Z. Klasyfikacja gramatyczna leksemów polskich.[W:] „Język Polski”. LIV, Z. 1. S. 3-13. Z. 2. S. 93-101.
51. Saloni Z. Wstęp do koniugacji polskiej. Olsztyn, 2005.
52. Satkiewicz H. Odmiana wyrazów. [W:] D. Buttler, H. Kurkowska, H. Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej. Warszawa, 1973. S. 124-300.
53. Słownik współczesnego języka polskiego. Red. B. Dunaj. Warszawa, 1996.
54. Tambor J. Po co są końcówki równoległe? [W:] Sztuka czy rzemiosło? Nauczyc Polski i polskiego. A. Achtełik i J. Tambor. Katowice, 2009. S. 9–20.
55. Uniwersalny słownik języka polskiego. Red. S. T. I-IV. Warszawa, 2003.
56. Wierzbicka-Piotrowska E. Zaimki nieokreślone w wybranych gramatykach języka polskiego. [W:] Czynieć słowami. Studia ofiarowane Krystynie Długosz-Kurczabowej. Red. H. Karaś. Warszawa, 2006. S. 352-366.
57. Wisniewski M. Zarys fonetyki i fonologii języka polskiego. Toruń, 2000.
58. Wróbel H. Gramatyka języka polskiego. Kraków, 2001.
59. Wróbel H., Kowalik K., Orzechowska A., Rokicka T. Mały słownik odmiany wyrazów trudnych. Warszawa, 1993.

Критерії оцінювання

Фаховий іспит проводиться у формі комп'ютерного тестування. Результати випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів. Вступник розв'язує 20 завдань, правильна відповідь за кожне з яких – 5 балів.

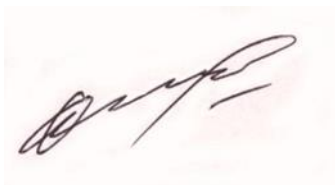
Результати виконання завдань дозволяють виявити рівень підготовки вступника: 1 рівень (високий): 200-180 балів; 2 рівень (середній): 179-160 балів; 3 рівень (достатній): 159-140 балів; 4 рівень (низький): 139-100 балів.

Голова фахової атестаційної комісії

Лілія ЛАВРИНОВИЧ

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Олег ДИКИЙ